

Dochodzenie roszczeń w aspekcie zapewnienia ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem ich danych osobowych

dr hab. Izabella Gil¹

W opracowaniu przedstawiono, jakie są zasady prowadzenia korespondencji elektronicznej w ramach wykonywanych przez profesjonalnych pełnomocników czynności. Celem artykułu jest ustalenie, czy adwokat lub radca prawny występuje w roli administratora danych osobowych w przypadku spraw powierzanych do prowadzenia, czy w roli przetwarzającego dane osobowe (procesora). W opracowaniu zwrócono uwagę na możliwości występowania kolizji pomiędzy obowiązkiem ochrony danych osobowych a obowiązkiem zachowania tajemnicy zawodowej przez profesjonalnych pełnomocników.

Uwagi wstępne

Specyfika zawodu radcy prawnego, jak również adwokatów wymaga nie tylko profesjonalnego prowadzenia spraw związanych z dochodzeniem roszczeń jako pełnomocników, ale także przestrzegania przepisów prawa unijnego, krajowego oraz zasad etyki wykonywanego zawodu. Zawodowi pełnomocnicy powinni zapewnić wysoki poziom świadczonej przez daną grupę zawodową pomocy prawnej, mającej na celu ochronę prawną interesów podmiotów, na których rzecz jest wykonywana. Przy czym profesjonalizm przejawia się także w zapewnieniu właściwej ochrony prawnej pozostałym podmiotom uczestniczącym w postępowaniu cywilnym. Wszelkie zawody zaufania publicznego sprawują bowiem pieczę nad należytym wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i w celu jego ochrony². Ochrona prawna powinna być zapewniona we wszystkich formach wykonywania czynności zawodowych, a więc także przy korzystaniu z narzędzi elektronicznych. Zawodowy pełnomocnik powinien zapewnić w ramach tajemnicy zawodowej również stosowną ochronę danych osobowych przy korzystaniu z poczty elektronicznej i stron internetowych.

Zasady prowadzenia korespondencji elektronicznej w ramach wykonywanych przez profesjonalnych pełnomocników czynności

W momencie zlecenia sprawy do prowadzenia pojawia się konieczność poznania okoliczności faktycznych celem ustalenia formy, sposobu i zakresu ochrony prawnej, jaka ma zostać udzielona mocodawcy, który powierza prowadzenie sprawy cywilnej. Dokonując powyższych ustaleń, zawodowy pełnomocnik uzyskuje również szczegółowe informacje i dane osobowe odnoszące się do przeciwnika

procesowego lub uczestnika postępowania, a więc już na tym wstępnym etapie pozyskuje dane osobowe, które mogą podlegać ochronie prawnej. Wprawdzie nie następuje jeszcze etap związany z przetwarzaniem informacji i danych, ale już wówczas pojawia się konieczność zabezpieczenia tych uzyskanych informacji oraz danych. Kolejnym etapem związanym z udzielaną pomocą prawną jest dokonywanie czynności przedprocesowych, np. skierowanie wezwania do dobrowolnej zapłaty lub wezwania do wykupienia weksla. Często już wtedy powstają projekty pism, które są przysyłane w formie elektronicznej do mocodawcy w celu akceptacji lub wyjaśnienia dalszych okoliczności faktycznych, co skutkuje obowiązkiem zabezpieczenia tego rodzaju danych. Stosownie bowiem do art. 35 uchwały Nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych w sprawie kodeksu etyki radcy prawnego z 22.11.2014 r.³ – „Radca prawny może wykonywać czynności zawodowe drogą elektroniczną, jeśli:

- 1) jest zawsze jednoznacznie identyfikowalny jako nadawca lub odbiorca, w szczególności poprzez adresy poczty elektronicznej lub inne identyfikatory;
- 2) nie korzysta z drogi elektronicznej w sposób anonimowy lub na rzecz osób, których nie można jednoznacznie zidentyfikować jako konkretnych klientów lub odbiorców czy nadawców w komunikacji, w szczególności w Internecie;
- 3) nie korzysta z form aktywności dostępnych drogą elektroniczną w sposób sprzeczny z prawem, dobrymi obyczajami i zasadami Kodeksu, w szczególności tworząc rozwiązania skutkujące nieprawdziwymi, wprowadzającymi w błąd, ocennymi oznaczeniami lub informacjami, lub

¹ Autorka jest profesorem Uniwersytetu Wrocławskiego, Zakład Postępowania Cywilnego, WPAE.

² Por. uzasadnienie wyroku TK z 8.12.1998 r., K 41/97, OTK 1998, Nr 7, poz. 117.

³ K.Rad.Prawn z 2014 r. poz. 110.

w sposób utrudniający innym radcom prawnym dostęp do rynku;

- 4) korzysta z form aktywności dostępnych drogą elektroniczną w sposób gwarantujący oddzielenie wykonywania zawodu od swoich prywatnych przekonań, poglądów, postaw i działań oraz innej działalności zawodowej;
- 5) nie wydaje, nie inspiruje lub nie płaci osobom trzecim za wydawanie pozytywnych lub negatywnych opinii, komentarzy, poleceń, rekomendacji bądź referencji dotyczących wykonywania zawodu przez siebie lub inne osoby, z którymi może na podstawie przepisów prawa wspólnie wykonywać zawód, w szczególności w sposób anonimowy, nieprawdziwy lub wprowadzający w błąd;
- 6) poprzez okresową archiwizację zabezpiecza i dba o dostępność danych przetwarzanych drogą elektroniczną;
- 7) chroni tajemnicę zawodową, informując w treści korespondencji elektronicznej o jej poufnym charakterze; zabezpieczenie uznaje się za należyte, jeżeli klient po uprzednim poinformowaniu go o zagrożeniach związanych z korzystaniem z drogi elektronicznej, domyślnie lub wyraźnie zaakceptował stosowane w komunikacji z nim środki, techniki, sposoby, systemy lub standardy komunikacji elektronicznej³.

W aspekcie tematu opracowania należy zwrócić uwagę na obowiązek wynikający z pkt 6 i 7 art. 35 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego. Wymóg związany z archiwizacją danych ma umożliwić ich weryfikację, czy dane te są poprawne, gdyż zgodnie z art. 5 ust. 1 lit. a) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego UE 2016/679 z 27.4.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)⁴ – dane osobowe muszą być przetwarzane zgodnie z prawem, rzetelnie i w sposób przejrzysty dla osoby, której dane dotyczą („zgodność z prawem, rzetelność i przejrzystość”). Osobie, której dane dotyczą, przysługuje tzw. prawo dostępu do danych osobowych (art. 15 RODO⁵).

Dokonywanie archiwizacji danych nie służy jednak tylko ponownemu ich wykorzystaniu w związku ze świadczeniem pomocy prawnej, ale pozwala również ocenić odpowiednie wykonywanie czynności zawodowych przez radcę prawnego.

Jak zasadnie dostrzega się w doktrynie, w przypadku prowadzenia korespondencji elektronicznej w ramach wykonywanych czynności zawodowych konieczne jest:

- 1) poinformowanie mocodawcy o zagrożeniach związanych z korzystaniem z drogi elektronicznej, w tym związanych z możliwością dostępu osób nieuprawnionych do informacji przekazywanych tą formą z wykorzystaniem nielegalnych środków technicznych, a w tym zakresie

poinformowanie klienta, że udziela zgody dorozumianej, jeżeli będzie kontynuował korespondencję;

- 2) uzyskanie zgody klienta na prowadzenie korespondencji elektronicznej, która może być wyraźna poprzez zamieszczenie tej formy komunikowania się na odległość w treści postanowień umowy, albo w odrębnym dokumencie, albo w sposób dorozumiany w przypadku kontynuowania korespondencji po przekazaniu klientowi informacji o zagrożeniach towarzyszących korzystaniu z poczty elektronicznej⁶.

W RODO przewidziane są sankcje za naruszenie uprawnień informacyjnych podmiotu danych i powiązanych z nimi obowiązków informacyjnych administratora danych. Stosownie do art. 83 ust. 5 RODO naruszenie przepisów dotyczących m.in. obowiązków informacyjnych może skutkować wymierzeniem przez organ nadzorczy administracyjnej kary pieniężnej w wysokości do 20 mln euro, a w przypadku przedsiębiorstwa – w wysokości do 2% jego całkowitego rocznego światowego obrotu z poprzedniego roku obrotowego. Celem takiej regulacji (por. motyw 148 RODO) jest wzmocnienie skuteczności stosowania RODO. Ustawodawca unijny wprowadził uprawnienie do nakładania administracyjnych kar pieniężnych dla każdego organu nadzorczego w każdym państwie członkowskim⁷. Dążąc do harmonizacji i wzmocnienia sankcji przewidzianych w rozporządzeniu (motyw 150 preambuły RODO) sankcje administracyjne i odpowiedzialność karną uregulowano w przepisach ustawy z 10.5.2018 r. o ochronie danych osobowych (rozdział 11)⁸. W literaturze podkreśla się, że

⁴ Dz.Urz. UE L Nr 119, s. 1; dalej jako: RODO.

⁵ Zgodnie z art. 15 RODO „1. Osoba, której dane dotyczą, jest uprawniona do uzyskania od administratora potwierdzenia, czy przetwarzane są dane osobowe jej dotyczące, a jeżeli ma to miejsce, jest uprawniona do uzyskania dostępu do nich oraz następujących informacji: a) cele przetwarzania; b) kategorie odnośnych danych osobowych; c) informacje o odbiorcach lub kategoriach odbiorców, którym dane osobowe zostały lub zostaną ujawnione, w szczególności o odbiorcach w państwach trzecich lub organizacjach międzynarodowych; d) w miarę możliwości planowany okres przechowywania danych osobowych, a gdy nie jest to możliwe, kryteria ustalania tego okresu; e) informacje o prawie do żądania od administratora sprostowania, usunięcia lub ograniczenia przetwarzania danych osobowych dotyczącego osoby, której dane dotyczą, oraz do wniesienia sprzeciwu wobec takiego przetwarzania; f) informacje o prawie wniesienia skargi do organu nadzorczego; g) jeżeli dane osobowe nie zostały zebrane od osoby, której dane dotyczą – wszelkie dostępne informacje o ich źródle; h) informacje o zautomatyzowanym podejmowaniu decyzji, w tym o profilowaniu, o którym mowa w art. 22 ust. 1 i 4, oraz – przynajmniej w tych przypadkach – istotne informacje o zasadach ich podejmowania, a także o znaczeniu i przewidywanych konsekwencjach takiego przetwarzania dla osoby, której dane dotyczą”.

⁶ G. Dźwigala, [w:] T. Scheffler (red.), Komentarz do art. 35 KERP, Kodeks Etyki Radcy Prawnego. Komentarz, Warszawa 2017, wyd. 2/uwaga Nr 23.

⁷ B. Marcinkowski, ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz, LEX, <https://sip.lex.pl/#/commentary/587775699/573139/marcinkowski-bartosz-red-ustawa-o-ochronie-danych-osobowych-komentarz?cm=U-RELATIONS> (dostęp z 11.1.2019 r.).

⁸ Dz.U. poz. 1000 ze zm.

w zamierzeniu unijnego prawodawcy wprowadzenie tak wysokich kar pieniężnych ma mieć m.in. charakter odstraszający i skłonić administratorów danych do wypełniania obowiązków nałożonych przepisami RODO⁹.

Specyfika zawodu radcy prawnego, jak też adwokatów a ochrona danych osobowych

Administratorem danych osobowych w przypadku zawodowych pełnomocników i powierzanych im do prowadzenia spraw będą osoby zlecające (powierzające) sprawę do prowadzenia (klienci). Pełnomocnik wprowadzi używa także informacje i dane osobowe odnoszące się do przeciwnika procesowego lub uczestnika postępowania, ale przetwarza je na potrzeby prowadzonej sprawy i zgodnie z wolą mocodawcy (pełnomocnik działa bowiem w cudzym imieniu i na cudzy rachunek). Zgodnie z art. 4 pkt 7 RODO – za administratora danych osobowych uważa się osobę fizyczną lub prawną, organ publiczny, jednostkę lub inny podmiot, który samodzielnie lub wspólnie z innymi ustala cele i sposoby przetwarzania danych osobowych. Administrator określa zatem, co stanie się z danymi osobowymi, w jaki sposób to nastąpi, kto będzie uprawniony do ich przetwarzania, jak należy dane osobowe zabezpieczyć, natomiast podmiot przetwarzający działa na podstawie umowy z administratorem danych, który powierzył mu przetwarzanie danych w określonym zakresie. Wprowadzi adwokatowi lub radcy prawnemu jako pełnomocnikowi, w związku ze świadczeniem pomocy prawnej na rzecz osoby udzielającej pełnomocnictwa, przekazywane są dane innych osób, ale będą one przetwarzane celem należytego poprowadzenia powierzonej mu sprawy. Podejmując czynności związane z prowadzeniem sprawy zawodowy pełnomocnik powinien więc powołać się na podstawę przetwarzania danych osobowych związaną z koniecznością podania danych osobowych przy poszczególnych czynnościach procesowych. Z powyższych względów w umowie zawieranej z klientem należałoby zawrzeć postanowienia odnoszące się do przetwarzania danych osobowych w celu związanym z prowadzeniem sprawy (w tym dochodzeniem roszczeń, udzielania porad prawnych, sporządzania opinii prawnych).

Niewątpliwie ww. relacje utrudniają jednoznaczne ustalenie, czy adwokat lub radca prawny występuje w roli administratora danych osobowych w przypadku spraw powierzanych do prowadzenia, czy w roli przetwarzającego dane osobowe (procesora). Ponadto na złożoność owych relacji nakłada się jeszcze problem związany z przestrzeganiem tajemnicy zawodowej. Projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku z zapewnieniem stosowania RODO¹⁰

uwzględnia specyfikę czynności zawodowych pełnomocników (adwokatów i radców prawnych). Zarówno bowiem w ustawie z 26.5.1982 r. – Prawo o adwokaturze¹¹, jak i ustawie z 6.7.1982 r. – o Radcach prawnych¹² projekt przewiduje dodanie działu regulującego zagadnienie przetwarzania danych osobowych. I tak, według projektowanego art. 16a ustawy Prawo o adwokaturze (odpowiednio art. 5a ustawy o Radcach prawnych), art. 15 ust. 1 i 3, art. 18 i art. 19 RODO będą miały zastosowanie w zakresie, w jakim nie naruszają obowiązku zachowania przez adwokata tajemnicy zawodowej, a ponadto nie będzie miał zastosowania art. 21 ust. 1 RODO w przypadku danych osobowych pozyskanych przez adwokata w związku z udzielaniem pomocy prawnej. W uzasadnieniu ww. projektu UC 100 (druk Nr 3050) podkreślono, że projektowane zmiany (zawarte w art. 7 i 8) związane z wprowadzeniem ograniczeń w zakresie ochrony danych osobowych ze względu na konieczność przestrzegania tajemnicy zawodowej przez profesjonalnych pełnomocników, mieszczą się w katalogu określonym w art. 23 ust. 1 RODO, nie wykraczają poza zakres określony w Konstytucji RP, a także są zgodne z zasadą proporcjonalności¹³. Projektowane regulacje mogą ograniczać prawa osób, których dane osobowe dotyczą (np. osoby trzeciej, a nie klienta), jednakże są konieczne ze względu na zapewnienie prawidłowego wykonywania przez adwokatów i radców prawnych obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej.

Przetwarzanie danych osobowych

Przepisy RODO znajdują zastosowanie do przetwarzania danych osobowych w sposób całkowicie lub częściowo zautomatyzowany oraz do przetwarzania w sposób inny niż zautomatyzowany danych osobowych stanowiących część zbioru danych lub mających stanowić część zbioru danych (art. 2 ust. 1 RODO). Oznacza to, że przetwarzanie uzyskanych danych osobowych może nastąpić w sposób całkowicie lub częściowo zautomatyzowany (przy użyciu elektronicznej, edytorów tekstów, programów, np. Kancelaris itp.), a także w inny sposób (np. wykonania kopii czy skanów dokumentów, ich broszurowania poprzez zakładanie akt). Dane w postaci papierowej podlegają ochronie nie tylko wtedy, gdy stanowią część zbioru danych, ale także wtedy, gdy mają sta-

⁹ P. Figielski, Obowiązek informacyjny w ogólnym rozporządzeniu o ochronie danych, Informacja w Administracji Państwowej (IAP) 2017, Nr 1, s. 23.

¹⁰ Projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku z zapewnieniem stosowania rozporządzenia 2016/679 Nr UC 100 Ministra Cyfryzacji – zob. <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12302951> (dostęp z 10.1.2019 r.).

¹¹ T.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1184 ze zm.

¹² T.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 2115 ze zm.

¹³ Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku z zapewnieniem stosowania rozporządzenia 2016/679 Nr UC 100 Ministra Cyfryzacji – zob. <http://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/druk.xsp?nr=3050> (dostęp z 11.1.2019 r.).

nowić część zbioru, czyli uporządkowanego zestawu danych osobowych dostępnych według określonych kryteriów (art. 4 pkt 6 RODO). W związku z powyższym za zbiór danych osobowych należy uznać „każdy posiadający strukturę zestawu danych o charakterze osobowym, dostępnych według określonych kryteriów, niezależnie od tego, czy zestaw ten jest rozproszony, czy też podzielony funkcjonalnie. Zbiór akt postępowania administracyjnego, zawierając dane stron, ich adresy i inne informacje, spełnia te kryteria i wobec tego jest zbiorem danych w rozumieniu ustawy”¹⁴. Wszelkie materiały, które są gromadzone w formie akt, w tym sądowe prokuratorskie, policyjne i inne zawierające dane osobowe, są zbiorem danych osobowych¹⁵.

Otrzymując informacje w momencie przyjęcia sprawy do prowadzenia, dochodzi do przetwarzania danych osobowych, w tym poprzez przygotowywanie pism procesowych. Zgodnie z art. 4 pkt 2 RODO „przetwarzanie” oznacza bowiem operację lub zestaw operacji wykonywanych na danych osobowych bądź zestawach danych osobowych w sposób zautomatyzowany lub niezautomatyzowany, taką jak zbieranie, utrwalanie, organizowanie, porządkowanie, przechowywanie, adaptowanie lub modyfikowanie, pobieranie, przeglądanie, wykorzystywanie, ujawnianie poprzez przesłanie, rozpowszechnianie lub innego rodzaju udostępnianie, dopasowywanie lub łączenie, ograniczanie, usuwanie lub niszczenie. Podmiotem, który przetwarza dane osobowe, czyli „podmiotem przetwarzającym” jest osoba fizyczna lub prawna, organ publiczny, jednostka lub inny podmiot, który przetwarza dane osobowe w imieniu administratora (art. 4 pkt 8 RODO).

Zgodnie z art. 28 ust. 3 RODO przetwarzanie przez podmiot przetwarzający odbywa się na podstawie umowy lub innego instrumentu prawnego, które podlegają prawu Unii lub prawu państwa członkowskiego i wiążą podmiot przetwarzający i administratora, określają przedmiot i czas trwania przetwarzania, charakter i cel przetwarzania, rodzaj danych osobowych oraz kategorie osób, których dane dotyczą, obowiązki i prawa administratora. Ta umowa lub inny instrument prawny stanowią w szczególności, że podmiot przetwarzający:

- a) „przetwarza dane osobowe wyłącznie na udokumentowane polecenie administratora (...);
- b) zapewnia, by osoby upoważnione do przetwarzania danych osobowych zobowiązały się do zachowania tajemnicy lub by podlegały odpowiedniemu ustawowemu obowiązkowi zachowania tajemnicy;
- c) podejmuje wszelkie środki wymagane na mocy art. 32;
- d) przestrzega warunków korzystania z usług innego podmiotu przetwarzającego, o których mowa w ust. 2 i 4;
- e) biorąc pod uwagę charakter przetwarzania, w miarę możliwości pomaga administratorowi poprzez odpowiednie środki techniczne i organizacyjne wywiązać się

z obowiązku odpowiadania na żądania osoby, której dane dotyczą, w zakresie wykonywania jej praw określonych w rozdziale III;

- f) uwzględniając charakter przetwarzania oraz dostępne mu informacje, pomaga administratorowi wywiązać się z obowiązków określonych w art. 32–36;
- g) po zakończeniu świadczenia usług związanych z przetwarzaniem zależnie od decyzji administratora usuwa lub zwraca mu wszelkie dane osobowe oraz usuwa wszelkie ich istniejące kopie, chyba że prawo Unii lub prawo państwa członkowskiego nakazują przechowywanie danych osobowych;
- h) udostępnia administratorowi wszelkie informacje niezbędne do wykazania spełnienia obowiązków określonych w niniejszym artykule oraz umożliwia administratorowi lub audytorowi upoważnionemu przez administratora przeprowadzanie audytów, w tym inspekcji, i przyczynia się do nich”.

Stosownie do art. 28 ust. 2 RODO podmiot przetwarzający nie korzysta z usług innego podmiotu przetwarzającego bez uprzedniej szczegółowej lub ogólnej pisemnej zgody administratora. Z powyższych względów w umowie z klientem należałoby zaznaczyć, że wyraża on zgodę na przetwarzanie przekazanych danych przez pracowników kancelarii lub osoby współpracujące. W przypadku ogólnej pisemnej zgody podmiot przetwarzający informuje administratora o wszelkich zamierzonych zmianach dotyczących dodania lub zastąpienia innych podmiotów przetwarzających, dając tym samym administratorowi możliwość wyrażenia sprzeciwu wobec takich zmian. W związku z taką regulacją pełnomocnik powinien powiadomić klienta o zamiarze skorzystania z zastępstwa procesowego przez innego radcę prawnego czy adwokata, jak też aplikantów. Jeżeli do wykonania w imieniu administratora konkretnych czynności przetwarzania podmiot przetwarzający korzysta z usług innego podmiotu przetwarzającego, na ten inny podmiot przetwarzający nałożone zostają na mocy umowy te same obowiązki ochrony danych jak w umowie lub innym akcie prawnym między administratorem a podmiotem przetwarzającym. W szczególności nałożony zostaje obowiązek zapewnienia wystarczających gwarancji wdrożenia odpowiednich środków technicznych i organizacyjnych, by przetwarzanie odpowiadało wymogom rozporządzenia. Jeżeli ten inny podmiot przetwarzający nie wywiąże się ze spoczywających na nim obowiązków ochrony danych, pełna odpowiedzialność wobec administratora za wypełnienie obowiązków tego innego podmiotu przetwarza-

¹⁴ Sprawozdanie Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych za rok 1999, s. 17.

¹⁵ Por. stanowisko Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych dostępne na stronie www.giodo.gov.pl, dostęp 8.11.2017 r., w dziale Odpowiedzi na pytania.

jącego spoczywa na pierwotnym podmiocie przetwarzającym (art. 28 ust. 4 RODO).

Kolejnym etapem związanym z przetwarzaniem danych osobowych w przypadku świadczenia pomocy prawnej jest ich zamieszczenie w pismach inicjujących postępowanie cywilne (pozwach lub wnioskach składanych w postępowaniu nieprocesowym czy postępowaniach pomocniczych), czy też składanych w związku z zaskarżaniem rozstrzygnięć w imieniu klienta.

W myśl art. 4 pkt 1 RODO przez dane osobowe należy rozumieć informacje odnoszące się do zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osoby fizycznej, a więc *a contrario* nie stanowią danych osobowych w rozumieniu RODO informacje odnoszące się do osób prawnych. Z tym zastrzeżeniem, że ujawnianie informacji dotyczących osób fizycznych wchodzących w skład organów można uznać za dane osobowe. Mając na uwadze powyższą regulację, ochronie danych osobowych będą zatem podlegały także informacje o osobach prowadzących indywidualną działalność gospodarczą. Regulacje RODO powodują, że każdorazowo pojawi się konieczność ustalenia, czy podanie imienia i nazwiska umożliwia zidentyfikowanie osoby. W doktrynie zasadnie dostrzeżono, że ponadto wszystko będzie zależało od odbiorcy, do którego danego rodzaju informacja trafia, jak np. w odniesieniu do danych specjalistycznych czy danych dotyczących podawania REGONU lub NIP w numerze faktury, gdyż dane tego rodzaju określa się mianem relatywizacji danych osobowych¹⁶.

Dochodzenie roszczeń wiąże się z koniecznością przedstawienia danych zarówno po stronie powodowej, jak i po stronie pozwanej. Pozwalają one bowiem na zidentyfikowanie podmiotu wszczynającego postępowanie, jak też podmiotu przeciwko któremu prowadzone jest postępowanie cywilne. Dochodzenie roszczeń uznawane jest za dopuszczalne i zgodne z prawem przetwarzanie danych osobowych¹⁷. Dochodzenie roszczeń zostało wprost wskazane jako okoliczność uzasadniająca przetwarzanie danych [art. 9 ust. 2 lit. f) RODO], a więc znajduje swoją normatywną podstawę. Ponadto przetwarzanie danych osobowych jest zgodne z prawem także wtedy, gdy na takie przetwarzanie zezwalają szczególne przepisy prawa [por. art. 6 ust. 1 lit. c) i art. 9 ust. 2 lit. g) RODO]. Przepisy Kodeksu postępowania cywilnego określają konkretny zakres danych osobowych, jaki powinien zostać podany w związku z konkretnymi czynnościami procesowymi. Przykładowo na mocy art. 126 § 1 i 2 KPC należy podać PESEL lub NIP, które zostaną zamieszczone w postanowieniu o nadaniu klauzuli wykonalności, a uwidaczniane są na pismach procesowych. Trzeba także mieć na uwadze, że RODO wyodrębnia dane zwykłe oraz tzw. dane wrażliwe.

Obowiązki związane z przetwarzaniem danych osobowych

Regulacja zawarta w RODO określa obowiązki związane z przetwarzaniem danych osobowych, a wśród nich wspomniany obowiązek zgodności z prawem przetwarzania danych osobowych, obowiązek informacyjny i inne obowiązki wobec osób, których dane dotyczą, obowiązek przeprowadzenia oceny skutków dla ochrony danych osobowych, obowiązek zabezpieczenia danych osobowych.

Przetwarzanie jest w świetle regulacji RODO traktowane jako zgodne z prawem wyłącznie w przypadkach, gdy – i w takim zakresie, w jakim – spełniony jest co najmniej jeden z poniższych warunków:

- a) osoba, której dane dotyczą, wyraziła zgodę na przetwarzanie swoich danych osobowych w jednym lub większej liczbie określonych celów;
- b) przetwarzanie jest niezbędne do wykonania umowy, której stroną jest osoba, której dane dotyczą, lub do podjęcia działań na żądanie osoby, której dane dotyczą, przed zawarciem umowy;
- c) przetwarzanie jest niezbędne do wypełnienia obowiązku prawnego ciążącego na administratorze;
- d) przetwarzanie jest niezbędne do ochrony żywotnych interesów osoby, której dane dotyczą, lub innej osoby fizycznej;
- e) przetwarzanie jest niezbędne do wykonania zadania realizowanego w interesie publicznym lub w ramach sprawowania władzy publicznej powierzonej administratorowi;
- f) przetwarzanie jest niezbędne do celów wynikających z prawnie uzasadnionych interesów realizowanych przez administratora lub przez stronę trzecią, z wyjątkiem sytuacji, w których nadrzędny charakter wobec tych interesów mają interesy lub podstawowe prawa i wolności osoby, której dane dotyczą, wymagające ochrony danych osobowych, w szczególności gdy osoba, której dane dotyczą, jest dzieckiem.

Skoro przetwarzanie danych osobowych zwykłych jest dopuszczalne m.in. wtedy, gdy jest to niezbędne do celów wynikających z prawnie uzasadnionych interesów realizowanych przez administratora, to pełnomocnik może przetwarzać dane osobowe przekazane mu przez klienta.

Na mocy art. 17 ust. 1 RODO osoba trzecia (strona lub uczestnik postępowania), której dane dotyczą, mogłaby żądać od administratora niezwłocznego usunięcia dotyczących jej danych osobowych, a administrator miałby obowiązek bez

¹⁶ Więcej na ten temat por. zob. W. Zimny, Praktyczne skutki nowelizacji ustawy o ochronie danych osobowych z 25.8.2001 r., *Ochrona Danych Osobowych*. Biuletyn ABI 2001, Nr 21, s. 3.

¹⁷ Zob. *Opinion 06/2014 on the notion of legitimate interests of the data controller under Article 7 of Directive 95/46/EC*, WP 217, s. 61.

zbędnej zwłoki usunąć dane osobowe, jeżeli zachodziłaby jedna z okoliczności wymienionych w tym przepisie. W związku z taką regulacją klientowi (jako administratorowi) powinny zostać przekazane akta sprawy na jego żądanie. Po zakończeniu prowadzenia sprawy zawodowi pełnomocnicy również powinni przekazać swojemu mocodawcy (administratorowi danych) dokumenty, w których zawarte są dane osobowe, gdyż odpadł cel stanowiący podstawę do ich przetwarzania. Po zakończeniu świadczenia usług związanych z przetwarzaniem zależnie od decyzji administratora należy usunąć lub zwrócić administratorowi wszelkie dane osobowe oraz usunąć wszelkie ich istniejące kopie, chyba że prawo Unii lub prawo państwa członkowskiego nakazują przechowywanie danych osobowych.

Ocena skutków przetwarzania

Na zakończenie należy jeszcze rozważyć, czy zgodnie z art. 35 ust. 1 i 3 RODO wymagane będzie przeprowadzenie oceny skutków dla ochrony danych. Oceny skutków dokonuje się obowiązkowo m.in. w przypadku przetwarzania na dużą skalę szczególnych kategorii danych osobowych, o których mowa w art. 9 ust. 1 RODO, lub danych osobowych dotyczących wyroków skazujących i naruszeń prawa, o czym mowa w art. 10 RODO. A zatem istotne będzie ustalenie, czy przetwarzanie danych osobowych następuje na dużą skalę. W związku z tym w przypadku kancelarii, które nie zajmują się przetwarzaniem danych na „dużą skalę”, nie pojawi się konieczność przeprowadzenia oceny skutków dla ochrony danych.

Z uwagi na fakt, że to administrator danych osobowych ponosi odpowiedzialność za wybór właściwego podmiotu przetwarzającego dane na jego zlecenie, to o powierzeniu prowadzenia sprawy do prowadzenia będzie decydował także sposób gwarancji związanych z zabezpieczeniem danych osobowych. Zgodnie z art. 28 ust. 1 RODO, jeżeli przetwarzanie ma być dokonywane w imieniu administratora, korzysta on wyłącznie z usług takich podmiotów przetwarzających, które zapewniają wystarczające gwarancje wdrożenia odpowiednich środków technicznych i organizacyjnych, by przetwarzanie spełniało wymogi niniejszego rozporządzenia i chroniło prawa osób, których dane dotyczą. Administrator danych, dokonując wyboru podmiotów przetwarzających dane osobowe, powinien uwzględnić w szczególności poziom zabezpieczenia danych osobowych oferowany przez procesora.

Należy także mieć na uwadze, że stosownie do art. 58 ust. 1 RODO każdemu organowi nadzorczemu przysługują następujące uprawnienia w zakresie prowadzonych postępowań:

a) nakazanie administratorowi i podmiotowi przetwarzającemu, a w stosownym przypadku przedstawicielowi administratora lub podmiotu przetwarzającego, dostar-

czenia wszelkich informacji potrzebnych organowi nadzorczemu do realizacji swoich zadań;

- b) prowadzenie postępowań w formie audytów ochrony danych;
- c) dokonywanie przeglądu udzielonych certyfikacji na mocy art. 42 ust. 7;
- d) zawiadamianie administratora lub podmiotu przetwarzającego o podejrzeniu naruszenia niniejszego rozporządzenia.

W przypadku danych osobowych, które radca prawny, adwokat jako podmiot przetwarzający otrzymali lub pozyskali w wyniku lub w ramach działania objętego obowiązkiem zachowania tajemnicy zawodowej, art. 58 ust. 1 lit. e) i f) RODO się nie stosuje. Oznacza to, że organ nadzorczy nie może uzyskiwać od administratora i podmiotu przetwarzającego dostępu do wszelkich danych osobowych i wszelkich informacji niezbędnych organowi nadzorczemu do realizacji swoich zadań ani uzyskiwać dostępu do wszystkich pomieszczeń administratora i podmiotu przetwarzającego, w tym do sprzętu i środków służących do przetwarzania danych, zgodnie z procedurami określonymi w prawie unijnym lub w prawie państwa członkowskiego.

Podsumowanie

Wskutek przyjęcia przez zawodowego pełnomocnika sprawy do prowadzenia jest on związany tajemnicą zawodową i dlatego stosowanie wszystkich przepisów RODO mogłoby doprowadzić do jej naruszenia. W wielu przypadkach, w celu zapewnienia należytej ochrony prawnej, pełnomocnicy muszą przetwarzać dane osobowe innych podmiotów niż osoba udzielająca pełnomocnictwa. Wówczas dochodzić może do konieczności wyważenia interesów klienta w relacji do prawa ochrony danych osobowych, osób, których dane zostały pełnomocnikowi przekazane. Czynności związane z udzielaniem pomocy prawnej, w tym także uzyskiwanie danych osobowych, należy oceniać w różnych relacjach występujących nie tylko z klientem, ale także z organami postępowania, z pracownikami pełnomocnika czy innymi pełnomocnikami (mogącymi zastępować w czynnościach w ramach pełnomocnictwa substytucyjnego), jak też w relacjach z innymi stronami lub uczestnikami postępowania. Tego rodzaju różne relacje powodują, że zakres ochrony danych osobowych też będzie kształtował się odmiennie. W relacji z klientem (w związku z prowadzeniem sprawy) adwokat czy radca prawny będzie występował w roli procesora (przetwarzającego uzyskane dane osobowe). Natomiast w relacji z pracownikami kancelarii czy też osób współpracujących będzie działał jak administrator danych, gdyż będzie określał, co stanie się z danymi osobowymi klienta, w jaki sposób to nastąpi, kto będzie uprawniony do ich przetwarzania, jak należy dane osobowe zabezpieczyć.

Słowa kluczowe: adwokat, radca prawny, dane osobowe, administrator, procesor.

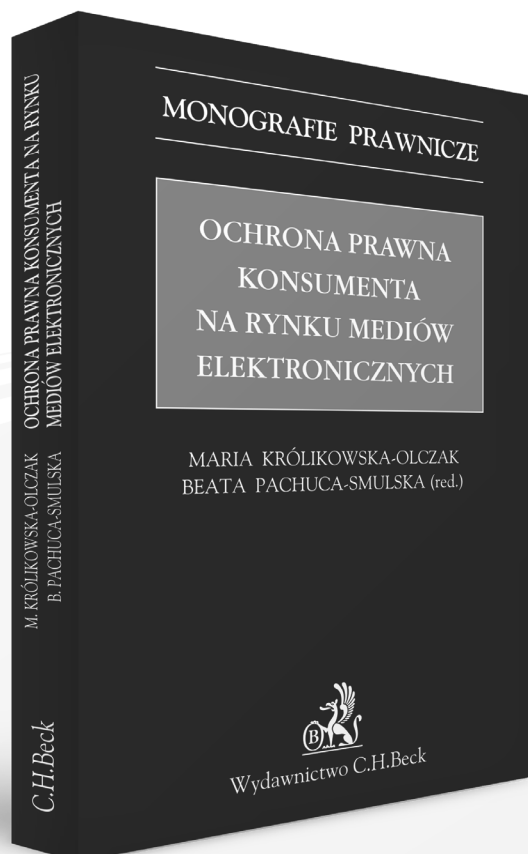
Redress in the aspect of providing protection of natural persons in regard to processing of personal data

The study presents the principles of conducting electronic correspondence as a part of activities carried out by professional attorneys. The purpose of the article is to determine whether a lawyer or legal counsel acts as a personal data administrator in regard to cases they are entrusted to conduct, or in the role of a person processing personal data (processor). The study points out the possibility of collisions between the obligation to protect personal data and the obligation of professional secrecy by professional attorneys.

Keywords: lawyer, legal counsel, personal data, administrator, processor.

Ochrona prawna konsumenta

Zamów: tel. 81 46 13 300 www.ksiegarnia.beck.pl